

SKRIFTSERIE

Nr 2 • 2023

LÖNAR DET SIG ATT ARBETA FÖR PENSIONEN?

LÖNAR DET SIG ATT ARBETA FÖR PENSIONEN?

Författare:

Anna Eriksson, sakkunnig pensioner SPF Seniorerna

Tidigare publicerade skrifter från SPF Seniorerna:

- Premiepensionen – hur påverkas den av förskott och efterlevandeskydd? (2021)
- Pensionär söker lån, hur funkar det? (2021)
- Hur påverkas garantipensionen av pensionsuttag före 65 år? (2021)
- Efterlevandeskydd – Finns ett behov hos pensionärer idag och ska det finnas en övre åldersgräns? (2022)
- Olika inkomstslag – Hur fördelar sig seniorers inkomster utöver pension? (2022)
- Vad räcker en vanlig pension till? (2022)
- Åldersgapet i pensionen – och behovet att studera pensioner och utgifter i alla åldrar (2023)

Samtliga skrifter går att ladda ner från www.spfseniorerna.se

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Introduktion	5
2. Bakgrund	6
Från ATP till det nya pensionssystemet	6
Systemets legitimitet och respektavståndet	7
3. Sju räkneexempel år 2023	8
Scenario A	10
Samtliga scenarier	11
Vad påverkar respektavståndet, hur har det sett ut bakåt i tid och hur kan det bli framöver?	12
4. Alternativ för att förstärka den inkomstrelaterade pensionen	16
Längre arbetsliv	16
Högre avsättningar till allmän pension eller tjänstepension	18
Utdelning av överskott och eget sparande till pensionen	19
En kombination av åtgärder?	19
5. Summering och slutsatser	21
Källor	23

Sammanfattning

- Denna rapport undersöker respektavståndet – i vilken grad det lönar sig att arbeta ihop sin pension. Det krävs en lön på omkring 45 000 kronor eller mer för att arbete ska premieras i pensionshänseende. För de med lägre inkomster lönar det sig knappt att arbeta för pensionen.
- Sett till inkomstspridningen i befolkningen kan därmed bara en av fyra svenskar räkna med att arbetsinsatserna påverkar pensionsnivån, resterande tre av fyra kan inte räkna med det.
- Ett annat resultat är att tjänstepension måste finnas med, allmän pension klarar inte på egen hand av att skapa ett respektavstånd.
- Syftet med pensionsreformen, att pensionen i högre grad skulle bygga på utfört förvärvsarbete samt uppmuntra till arbete än tidigare, levs inte upp till.
- Vi är på god väg mot ett folkpensions-system där den allmänna pensionen blir likvärdig oavsett vad man sysslat med under de yrkesaktiva åren. Trots svenskars långa yrkesliv och en god balans mellan arbetslivsår och pensionärsår.
- Politiska beslut de senaste åren har bidragit till att respektavståndet har försvagats. Grundskyddet har höjts och inkomstpensionstillägget har införts. Medan både förstärkningar av den inkomstrelaterade allmänna pensionen och åtgärder för ett verkligt längre arbetsliv har försumrats.
- Om koppling saknas mellan arbetsinsatser och pensionsnivå minskar tilliten till systemet och människor ifrågasätter nyttan med att både arbeta för pensionen och att arbeta längre upp i åren.
- För att uppnå ett respektavstånd behöver den inkomstrelaterade pensionens nivå förstärkas. Förvisso kan detta åstadkommas genom någon kombination av åtgärder inom nuvarande system, men det är inte en optimalt. Höjda avsättningar, insatser för ett verkligt längre arbetsliv samt en översyn och löpande bevakning av hela pensionssystemet behövs.

1. Introduktion

Genom opinionsundersökningar framgår att det finns ett brett stöd för att arbete ska löna sig i pensionshänseende. Det är också precis vad det nya pensionssystemet är tänkt att bygga på – det ska finnas en stark koppling mellan individens arbetsinsatser och inkomster å ena sidan och pensionen å andra sidan. Människor förväntar sig att den lön man avstår för sin framtida pension ska ge en högre pension än om så inte varit fallet. Kopplingen mellan lön och pension är av stor vikt för människors tillit till såväl pensionssystem som pensionspolitik. Frågan är då, lönar det sig att arbeta för pensionen idag?

Rapporten inleds med ett bakgrundsavsnitt kring pensionssystemet, dess strävan att arbete ska löna sig och kopplingen till systemets legitimitet. I följande avsnitt görs beräkningar med en rad räkneexempel för att bedöma respektavståndet. Därefter diskuteras några vägar för att stärka den inkomstrelaterade pensionen och slutsatserna läggs fram.

”Kopplingen mellan lön och pension är av stor vikt för människors tillit till såväl pensionssystem som pensionspolitik.”

2. Bakgrund

Från ATP till det nya pensionssystemet

ATP-systemet, som föregicks av en folkomröstning, byggde på idén om en inkomstrelaterad offentlig pension – en tanke som fortsatt gäller. I ATP-systemet fanns en folkpension som var lika för alla och en allmän tilläggspension (ATP) som var inkomstgrundad.

Under 1990-talet reformerades pensionsystemet, bland annat med avsikten att det nya pensionssystemet i högre grad än det tidigare skulle bygga på utfört förvärvsarbete samt uppmuntra till arbete. I det nya systemet skulle också ett grundskydd finansierat över statsbudgeten finnas (främst garanti-pension och ett skattefritt bostadstillägg) för de med låg eller ingen inkomstrelaterad pension. En förändring var att hela livets inkomster nu ska räknas för ens pension. Det nya systemet är avgiftsbestämt, finansierat via inbetalade pensionsavgifter och ligger utanför statsbudgeten. Medan den tidigare ATP-devisen var de 15 bästa av minst 30 års arbete som bas för ens inkomstgrundade

pension (ett förmånsbestämt system). För att åskådliggöra inriktningen kan bland annat läsas följande i Prop. 1997/98:151:

”Beräkning av inkomstgrundad ålderspension enligt de reformerade reglerna skall bygga på den s.k. livsinkomstprincipen, som innebär att i princip alla pensionsgrundande inkomster under livet har betydelse för pensionsnivån och väger lika tungt oberoende av när under livet de tjänas in. På detta sätt erhålls inom det allmänna pensionssystemet ett nära samband mellan förvärvsinkomster och den framtida ålderspensionen, vilket i sin tur bidrar till att stärka de ekonomiska drivkrafterna för förvärvsarbete.”

Människors arbetsinsatser under hela livet ska således spela roll för pensionsutfallet, utöver det som grundskyddet ger. I det nya systemet bestämmer främst individens inbetalade pensionsavgifter under arbetslivet storleken på ens inkomstrelaterade allmänna pension tillsammans med hur medellivslängden utvecklas för ens årskull samt vid vilken ålder man går i pension.

Systemets legitimitet och respektavståndet

Den allmänna pensionen ska således vara inkomstrelaterad. Människor avstår i ett offentligt system genom tvång delar av sin lön för sin framtida pension, och förväntar då att detta förfarande avspeglas på pensionen. Kopplingen mellan arbetsinsatserna under livet och pensionsnivån är således av vikt för systemets legitimitet.

En opinionsundersökning genomförd av Svensk Försäkring våren 2023 visar att 88 procent av de tillfrågade menar att det ska löna sig att arbeta för en högre pension, medan 12 procent föredrar en pension som är lika för alla.

Också i en annan undersökning¹, tabell 1, är en majoritet av de tillfrågade för en inkomstrelaterad pension. Här görs också en bedömning av storleken på pensionskillnaden mellan den som arbetat och betalat in pensionsavgifter och den som stått utanför arbetsmarknaden stora delar av livet.

Minst omkring 20 procent högre pension efter skatt framstår som en nivå som många anser bör utgöra skillnaden mellan den som arbetat ett långt arbetsliv och den som i hög grad varit frånvarande under de yrkesaktiva åren. I denna rapport kommer denna skillnad att benämnas som respektavståndet och det visar i vilken grad det lönar sig att arbeta för pensionen, vilket som sagt spelar stor roll för pensionssystemets legitimitet och människors förtroende för såväl systemet som politiken.

Tabell 1.

Vad tycker du är en rimlig skillnad i pension efter skatt till fördel för den som arbetat heltid i 40 år jämfört med den som arbetat mindre, till exempel på grund av arbetslöshet under stora delar av livet? Den som har arbetat heltid bör få...

Svarsalternativ	Svarsandel
0-10% mer per månad	8 procent
11-20% mer per månad	17 procent
21-30% mer per månad	23 procent
31% eller mer per månad	27 procent
Vet inte	25 procent

¹ Opinionsundersökning om respektavståndet (Novus mars 2020 på uppdrag av SPF Seniorerna), refereras till i boken Trygg pension av SPF Seniorerna.

3. Sju räkneexempel år 2023

För att få svar på frågan i vilken utsträckning arbetsinsatserna påverkar människors pensioner år 2023 kommer vi att använda oss av sju olika räkneexempel samt två olika årskullar: 1955 och 1945. Räkneexemplen finns sammanfattade i tabell 2. Exempel 1 har inte arbetat alls eller mycket lite och har därför enbart garantipension samt fullt bostadstillägg.

Exempel 2–6 har arbetat heltid i 40 år mellan 25 och 65 års ålder och har tjänstepension SAF-LO som tas ut livsvarigt. Skillnaden de fem emellan är att de har fem olika slutlönenivåer (2023 års lönenivå): 25 000, 30 000, 35 000, 40 000 och 45 000 kronor. Slutligen, ett sjunde räkneexempel som har arbetat heltid i 20 år mellan 45 och 65 års ålder, med slutlön 35 000 kronor och tjänstepension SAF-LO med livsvarigt uttag.²

Tabell 2.

Arbetsliv, slutlöner, yrkesexempel mm för sju räkneexempel

Räkne-exempel	Slutlön (kr)	Har garanti-pension	Antal arbetsår	Exempel på yrken	Tjänste-pension	Års-kullar
1	0	Ja	0	-	-	1955 och 1945
2	25 000	Ja	40	Restaurang/köksbiträde, städare, marknadsundersökare (alternativt deltidsarbetande exempel 3 eller 4)	SAF-LO	1955 och 1945
3	30 000	Ja	40	Butikssäljare, undersköterska, fastighetsskötare	SAF-LO	1955 och 1945
4	35 000	Ja (från 2022)	40	Förskollärare, avdelningschef butik, bibliotekarie	SAF-LO	1955 och 1945
5	40 000	Nej	40	Grundskollärare, biomedicinsk analytiker, sjuksköterska grundutbildad	SAF-LO	1955 och 1945
6	45 000	Nej	40	Polis, byggingenjör, apotekare	SAF-LO	1955 och 1945
7	35 000	Ja	20	Se exempel 4	SAF-LO	1955 och 1945

2 Noteras bör att räkneexempel 2–6 alla gör de rätta livsvalen, inget deltidsarbete eller någon frånvaro från arbetsmarknaden, medan det sällan är så idealiskt i verkligheten. En teoretisk konstruktion med fullt grundskydd, likt räkneexempel 1, som utgångspunkt för beräkning av respektavstånd används av t ex Pensionsmyndigheten, TCO och AP7 (dock kan nivån på hyran skilja sig något). I denna rapport fördjupas studien av respektavståndet utifrån olika vinklar och med flera räkneexempel. I sammanhanget kan även erinras om att grundskyddets nivå bestäms av politiker och är att betrakta som en ekonomisk bottenplatta. Räkneexempel 7 kan motsvara att ha varit frånvarande halva arbetslivet eller att länge ha arbetat halvtid.

”Kopplingen mellan arbetsinsatserna under livet och pensionsnivån är således av vikt för systemets legitimitet.”

Hur förhåller sig räkneexemplens slutlöner till vanliga lönenivåer bland yrkesaktiva? Enligt SCB:s indelning, tabell 3, hade exempelvis 25 procent av löntagarna år 2022 som mest en lön på 28 700 kronor, vilket ett år senare bör motsvara ungefär räkneexempel 2 och 3. 50 procent av de yrkesaktiva hade en lön på maximalt drygt 34 200 kronor år 2022, vilket bör motsvara exempel 4 år 2023.³ Och 75 procent av de sysselsatta hade år 2022 en löneinkomst på som mest omkring 42 600 kronor, som bör hamna mittemellan räkneexempel 5 och 6.

Vad blir då pensionerna efter skatt för de sju exemplen i två olika årskullar? Vi använder oss här av tre olika scenarier för inkomster efter skatt:

- A. Huvudscenariot där räkneexempel 2–7 inte har möjlighet till bostadstillägg, i regel på grund av att de är sammanboende (fram till 80 års ålder är cirka två av tre seniorer sammanboende) eller för att de har andra tillgångar utöver pension.
- B. Ett mer ovanligt scenario där alla räkneexempel har möjlighet till bostadstillägg.
- C. Ett scenario där tjänstepension saknas för räkneexempel 2–7.⁴

Tabell 3.

Lönespridning 2022

Källa: SCB

Percentil					
10	25	50	75	90	Genomsnittlig månadslön
25 000	28 700	34 200	42 600	55 000	38 300

3 Omkring hälften av landets pensionärer, utifrån deras individuella totala pension, riskerar en ansträngande ekonomisk situation enligt SPF Seniorernas Skrift nr 3 2022 "Vad räcker en vanlig pension till?".

4 Avsaknad av tjänstepension samt kortvariga tjänstepensionsuttag på 5-10 år medför att omkring hälften av seniorerna bedöms sakna hela eller delar av sin tjänstepension vid 70-75 års ålder. För enkelhetens skull utgås i Scenario C ifrån att tjänstepension saknas helt.

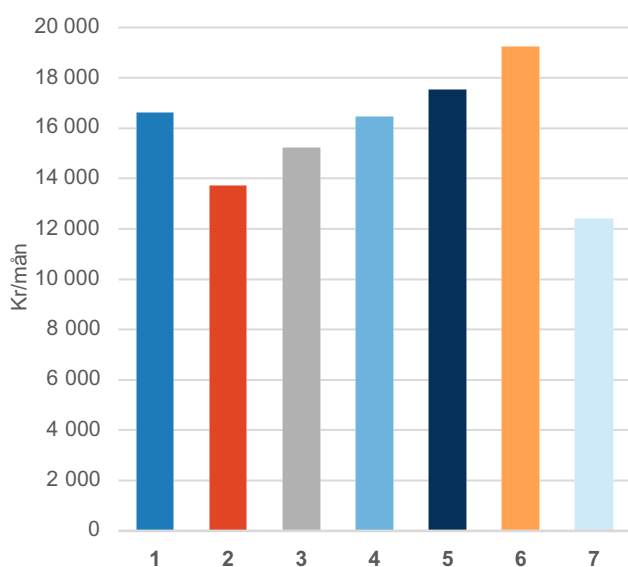
Scenario A

I scenario A för årskull 1955⁵ (diagram 1) framgår att garantipensionären har en inkomst efter skatt på närmare 16 600 kronor. För de som arbetat är det först i ett yrke med lönenivå 40 000 kronor (exempel 5) som pensionen efter skatt överstiger garantipensionärens inkomst, då med cirka 900 kronor. I fallet med räkneexempel 6 blir respektavståndet på cirka 2 600 kronor. Räkneexempel 2–4 däremot har en pension efter skatt som hamnar 2 900, 1 400 respektive 150 kronor lägre än garantipensionärens inkomst. Den som arbetat i 20 år (exempel 7) kan förvänta sig en nettopension som är 4 200 kronor lägre än för den med enbart grundskydd.

Diagram 1.

Total pension efter skatt år 2023 för räkneexempel 1–7 födda 1955

Källa: Typfallsmodellen 2023, egna beräkningar

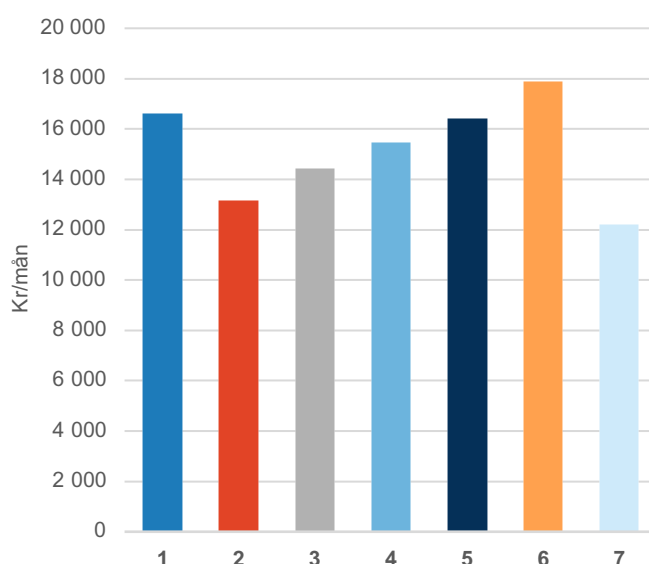

För årskull 1945⁶ i diagram 2 är resultatet liknande, men pensionerna för dem som arbetat ligger något lägre än för årskull 1955 (detta beror bland annat på att de varit pensionärer ett tag och att olika pensionsdelar i regel räknas upp i en svagare takt än lönerns utveckling). I årskull 1945 är det exempelvis enbart den med lönenivå 45 000 kronor som har en högre pension efter skatt, cirka 1 250 kronor högre, än garantipensionären. För räkneexempel 2–5 och 7 blir nettopensionen lägre än garantipensionärens.⁷

Diagram 2.

Total pension efter skatt år 2023 för räkneexempel 1–7 födda 1945

Källa: Typfallsmodellen 2023, egna beräkningar

- 5 Den genomsnittliga faktiska totala pensionen för årskull 1955 låg år 2021 före skatt på 20 200 kronor, i paritet med räkneexempel 4 som har cirka 20 150 kronor före skatt. Faktisk allmän pension för årskull 1955 år 2023 låg på 15 150 kronor, medan räkneexempel 5 har 16 450 kronor i allmän pension.
- 6 För årskull 1945 låg genomsnittlig faktisk total pension före skatt år 2021 på 18 850 kronor, jämförbart med räkneexempel 4 vars totala pension före skatt blir cirka 18 800 kr. För årskull 1945 hamnade faktisk allmän pension på 15 300 kronor år 2023, medan räkneexempel 5 har 16 550 kronor i allmän pension.
- 7 I regel är seniorer i 75-årsåldern, som födda 1945, mer representativa för gruppen seniorer som helhet än vad nyblivna pensionärer som födda 1955 är. Se SPF Seniorerna Skrift nr 1 2023.

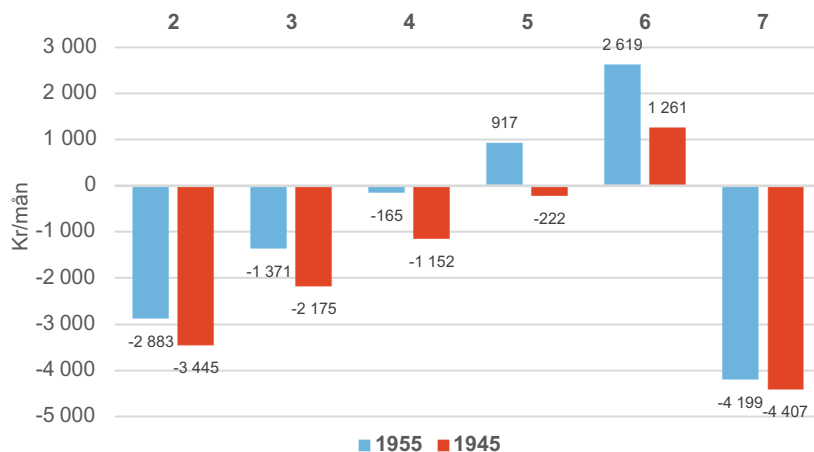

Diagram 3.

Respektavstånd för pensioner efter skatt 2023, räkneexempel 2–7 jämfört med räkneexempel 1, födda 1955 och 1945

Källa: Typfallsmodellen 2023, egna beräkningar

I diagram 3 sammanfattas respektavståndet för båda årskullarna. För att uppnå ett respektavstånd⁸ är det därmed tydligt att det krävs en god löneinkomst, helst på minst 45 000 kronor – som i fallet räkneexempel 6, under ganska många arbetsår.

Samtliga scenarier

I diagram 4 syns samtliga tre scenarier för att ge en överblick för årskull 1955. Staplarna längst till vänster (scenario A) känns således igen. I de två lite mer ovanliga scenarierna blir resultaten annorlunda – i dubbel bemärkelse.

I scenario B skulle räkneexempel 2–7 (dvs även den med lönenivå 45 000 kronor) få ett tillskott till pensionen i form av bostads-

tillägg som medför att den disponibla inkomsten för dem blir högre än för räkneexemplet som inte arbetat. En annan effekt är att differensen mellan räkneexemplen blir klart mindre, exempelvis drygt 1 100 kronors differens mellan räkneexempel 2 och 6. Bostadstillägget utjämnar således arbetsinsatsernas påverkan för räkneexempel 2–7. Om vi istället tittar på scenario C där räkneexempel 2–7 saknar tjänstepension så får de alla en nettoinkomst som är lägre än i huvudscenariot, ingen av dem får en inkomst som överstiger garantipensionärens. Det betyder att om man överhuvudtaget ska tala om att arbete ska löna sig för pensionen så måste tjänstepension finnas med i ekvationen, allmän pension räcker inte alls till för att skapa ett respektavstånd.

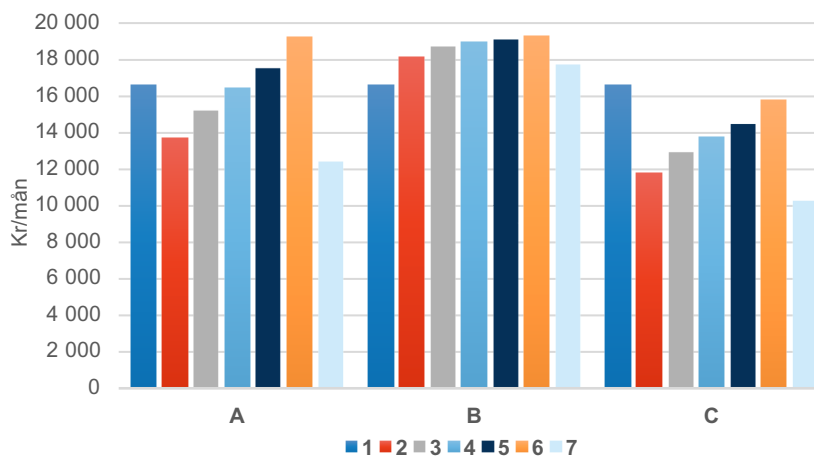

Diagram 4.

Pensioner efter skatt i tre olika scenarier för räkneexempel 1–7 födda 1955

Källa: Typfallsmodellen 2023, egna beräkningar

⁸ Om hyran för garantipensionären istället skulle sättas till 6 000 kronor per månad blir dennes nettoinkomst cirka 1 000 kronor lägre per månad. I diagram 3 skulle skillnaden minska för de räkneexempel som hamnar under 0 kronor och öka för de som hamnar över 0 kronor. Visserligen blir det ändå inte inget nämnvärt respektavstånd för räkneexempel 2-5 gentemot fullt grundskydd och deras pensioner ökar inte.

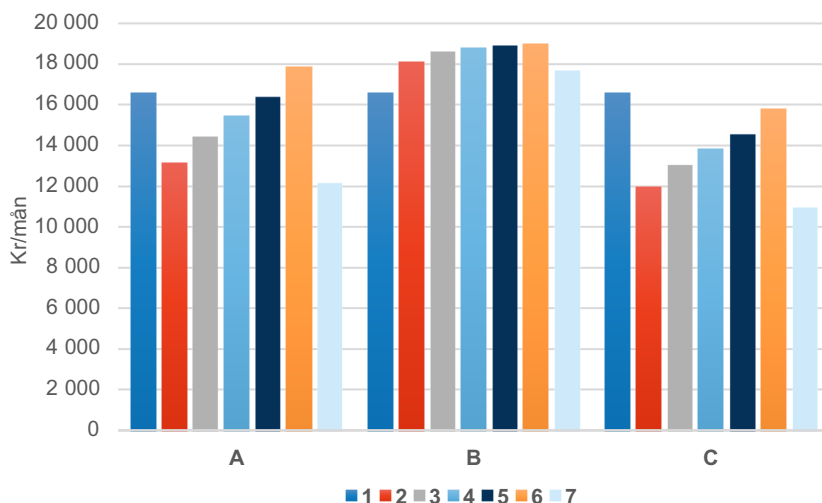

Diagram 5.

Pensioner efter skatt i tre olika scenarier för räkneexempel 1-7 födda 1945

Källa: Typfallsmodellen 2023, egna beräkningar

Liknande observationer går att göra för årskull 1945 (diagram 5). Det vill säga, bostadstillägget höjer inkomsten för räkneexempel 2–7 men utjämnar också densamma. Utan tjänstepension får räkneexempel 2–7 lägre inkomst än garantipensionären och allmän pension kan inte på egen hand göra det lönsamt att arbeta ihop sin pension.

Vi kan konstatera i huvudscenariot att enbart räkneexempel 6 kan förvänta sig att arbetsinsatserna kommer att påverka pensionsnivån. Medan räkneexempel 2–5 och 7 får räkna med det motsatta, att arbete inte premieras. Om vi tittar tillbaka på tabell 3 kan vi då fastställa att enbart de som har löner på 42 600 kronor eller högre, 25 procent av löntagarna, kan förvänta sig att deras yrkeslivsansträngningar kommer att ge avtryck på deras pension. För resterande 75 procent, eller tre av fyra löntagare, kommer det knappt att löna sig att arbeta ihop sin pension. Detsamma gäller då i princip också för pensionärerna, en fjärdedel av dem har pensioner som avspeglar deras arbetsliv medan det för resten inte spelar någon större roll för pensionen vilka arbetsinsatser de gjort.

Vad påverkar respekt-avståndet, hur har det sett ut bakåt i tid och hur kan det bli framöver?

Det finns flera bidragande orsaker till att det blivit så här, bland annat indexeringen av olika pensionsdelar, utvecklingen av medellivslängden, pensionsavgiftens nivå och politiska beslut.

När det gäller indexeringar finns skilda regelverk för olika pensionsdelar. Garantipensionen räknas årligen om med prisindex. Bostadstillägget (såväl maxtaget för bostadskostnaden som konsumtionsstödet) har efter regeringsbeslut höjts fler gånger sedan början på 2000-talet. De inkomstrelaterade pensionsdelarna räknas också om vid årsskiften, men på olika sätt: inkomst- och tilläggspension med följksamhetsindex, premiepension utifrån värdeutvecklingen, tjänstepension i regel med prisindex.

Följksamhetsindex bygger på inkomstutvecklingen i samhället minus 1,6 procentenheter då det finns ett så kallat förskott i inkomstpensionen. Kortfattat medför denna modell⁹ en omfördelning av inkomstpensionen under pensionärlivet där pensionen blir högre i början och lägre i slutet, jämfört med

⁹ För mer detaljer se t ex Pensionsmyndighetens rapport "Högre startpension eller högre årliga pensionsomräkningar" och SPF Seniorernas Skrift nr 1 2023

om ett förskott inte skulle användas. I praktiken betyder det att inkomstpensionen ungefär följer prisindex, för varje år tappar pensionären mot lönerna och den ekonomiska standarden försvagas. Oavsett om ens pension består av mycket grundskydd eller mycket inkomstrelaterad pension kan man därmed räkna med en ganska likartad utveckling över tid.

Återstående medellivslängd vid 65 års ålder har ökat snabbare än vad som förväntades under 1990-talet: för kvinnor har den ökat med två år och för män med tre år. Detta påverkar pensionen i hög grad. För om pensionsuttaget då inte skjuts upp i tid blir pensionen succesivt allt lägre för varje ny årskull pensionärer (eftersom den förväntas räcka längre). Och den genomsnittliga pensionsåldern ligger fortsatt kvar på strax under 65 år. Däremot, den behövliga pensionsåldern – åldern till vilken man bör arbeta för att nå samma kompensationsgrad (pension som andel av slutlön) som de födda i slutet på 30-talet – för en person född på 50-talet ligger på runt 68 år, och för en 60-talist på 69 år. Men arbetsmarknad, arbetsmiljö samt trygghetssystem och dess åldersgränser har inte förändrats alls i samma takt som de ökande kraven på ett längre arbetsliv. Det har alltså blivit allt svårare och alltmer realistiskt att uppnå en rimlig allmän pension för varje år. Detta har lett till att pensionerna blir lägre än förväntat.¹⁰

Ytterligare en anledning till lägre kompensationsgrader än väntat och till att inkomstgrundad pension inte blir särskilt hög är att pensionsavgiften till allmän pension sänktes från de vid reformen tilltänkta 18,5 till 17,21 procent av bruttolönen. Det har medfört en minskning av pensionsavsättningen till allmän pension på 7 procent.¹¹

Som nämnts kan förväntas att olika pensionsdelar över tid har en förhållandevis likartad utveckling. Pensionsmyndigheten visade i rapporten ”Årliga omräkningar av inkomstpensionen, 2002–2020” att under denna period har utvecklingen av prisbasbeloppet och följsamhetsindex varit likartad, med en 300 kronor högre pension för den med inkomstpension i slutet av perioden. Dock har flera förändringar tillkommit genom politiska beslut sedan dess.

- År 2020 höjdes garantipensionen med som mest 200 kronor per månad.
- Bostadstillägget har förändrats. År 2019 låg maximalt bostadstillägg på 5 560 kronor, efter flera olika höjningar ligger det år 2023 på 7 290 kronor i månaden.
- Från och med september 2021 infördes ett inkomstpensionstillägg på som mest 600 kronor per månad, riktat till de med medelpensioner och som nådde strax över hälften av seniorerna. Inkomstpensionstillägget finansieras via statsbudgeten.
- I augusti 2022 höjdes garantipensionen med som mest 1 000 kronor före skatt samtidigt som inkomstgränsen för när man inte längre kan berättigas till garantipension också höjdes. Vid årsskiftet 2022/2023 räknades garantipensionen upp med 8,7 procent på grund av den höga inflationen.¹² Dessa förändringar har medfört att cirka hälften av seniorerna år 2023 uppbär garantipension (ofta som ett komplement till inkomstpensionen) mot drygt 30 procent i början på 2022.¹³

10 Tanken var att det nya systemet skulle ge en pension som i det tidigare systemet – en kompensationsgrad på omkring 60 procent. Under det tidiga 2000-talet hamnade allmän pension på omkring 60 procent av slutlönen för personer med inkomster runt genomsnittet, medan det idag blir runt 50 procent eller lägre.

11 Avsättningen till premiepensionen blev dessutom 2,5 procent och inte 2 procent som var tanken från början. Detta missgynnar äldre generationer som är mer beroende av inkomstpensionen.

12 Inkomstpensionen ökade då med 3 %, premiepensionen minskade med i genomsnitt 7 % medan tjänstepensionen i flera fall ökade med prisindex men något olika beroende på avtal.

13 Nära tre av fyra pensionärer tar år 2023 del av skattefinansierade bidrag numer i form av grundskydd och/eller inkomstpensionstillägg, jämfört med omkring en av tre år 2020.

Sammantaget har således politiska beslut de senaste åren riktat in sig främst på att förstärka grundskyddet samt att ett inkomstpensionstillägg har införts. Trots behov av både längre arbetsliv och en högre inkomstrelaterad pension har mycket lite gjorts i sammanhanget.

Har detta då påverkat pensionernas utveckling den senaste tiden på något sätt? För enkelhetens skull använder vi oss här av tre räkneexempel, motsvarande räkneexempel 1, 4 och 6 i föregående avsnitt med följande slutlöner: 0 kronor (garantipensionär), 35 000 kronor och 45 000 kronor. De tre räkneexemplen (diagram 6) uppvisar en ganska likartad utveckling åren 2013–2019¹⁴ men därefter har utvecklingen för räkneexemplet med slutlön 45 000 kronor inte hållit jämna steg med de övriga två.

Från 2019 har särskilt garantipensionären men också exemplet slutlön 35 000 kronor en starkare utveckling än exemplet med slutlön 45 000 kronor. Garantipensionären har gynnats både av höjt bostadstillägg och höjd garantipension. Slutlön 35 000 kronor får en del inkomstpensionstillägg från hösten 2021 samt får garantipension från och med sommaren 2022. Medan slutlön 45 000 kronor inte tar del av grundskyddet men får några kronor via inkomstpensionstillägget.

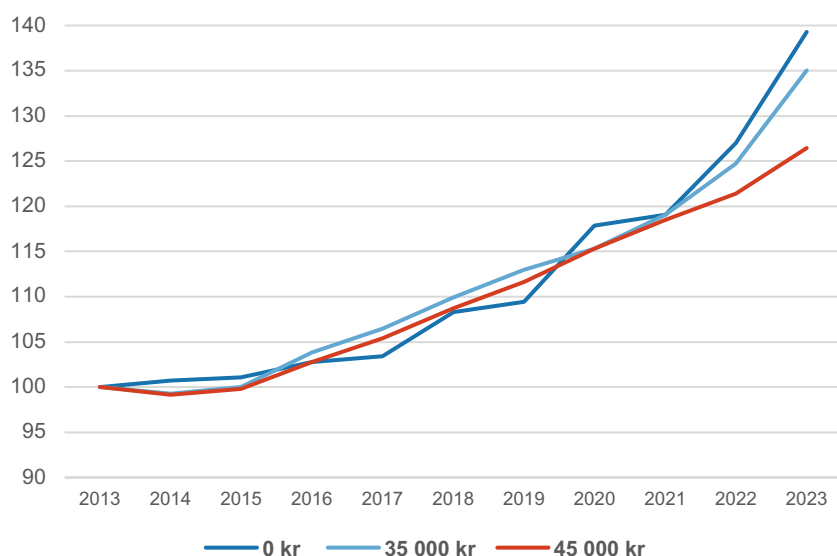

Diagram 6.

Utveckling pensioner efter skatt för tre räkneexempel, årskull 1945, löpande priser, 2013 = index

Källa: Typfallsmodellen 2023, egna beräkningar

14 Det påminner om Pensionsmyndighetens rapport om åren 2002–2020, men en skillnad är att här ingår även bostadstillägg för garantipensionären samt tjänstepension och premiepension för de andra två exemplen. Det antas också att räkneexemplen har samma civilstånd hela perioden samt att änkepension inte förekommer.

Om samma jämförelse görs för pensionerna efter skatt¹⁵, framgår i diagram 7 att för ett drygt decennium sedan hade den med slutlön 35 000 kronor redan då en lägre nettoinkomst än garantipensionären (-500 kronor). Medan den med slutlön 45 000 kronor då hade cirka 2 200 kronor högre nettopension än garantipensionären.

I dagsläget har skillnaden i det första fallet ökat till -1 150 kronor och i det andra fallet minskat till 1 250 kronor.¹⁶ Med andra ord, skillnaden mellan grundskyddet och räkneexempel som arbetat i 40 år har länge varit förhållandevis liten, men respektavståndet har försvagats de senaste åren.

De förändringar som genomförts efter politiska beslut de senaste åren har således särskilt gynnat de med en stor del grundskydd. Mot bakgrund av exempelvis hyresökningar eller hög inflation kan det anses rimligt. Men då åtgärder för högre inkomstrelaterad pension och längre arbetsliv uteblivit blir följden att det lönar sig allt sämre att arbeta ihop sin pension.

Hur kan det tänkas gå framöver? Framtiden är givetvis oviss, men det kan antas att utvecklingen för såväl prisindexerad som följsamhetsindexerad pension kommer att vara förhållandevis likvärdig – om inga större förändringar genomförs i systemet. Man kan således inte räkna med att exempelvis en genomsnittlig pensionärs inkomstrelaterade pension över tid för kommer att dra iväg och skapa ett respektavstånd gentemot grundskyddsformånerna. För att uppnå ett respektavstånd behöver istället själva nivån på den inkomstrelaterade pensionen öka.

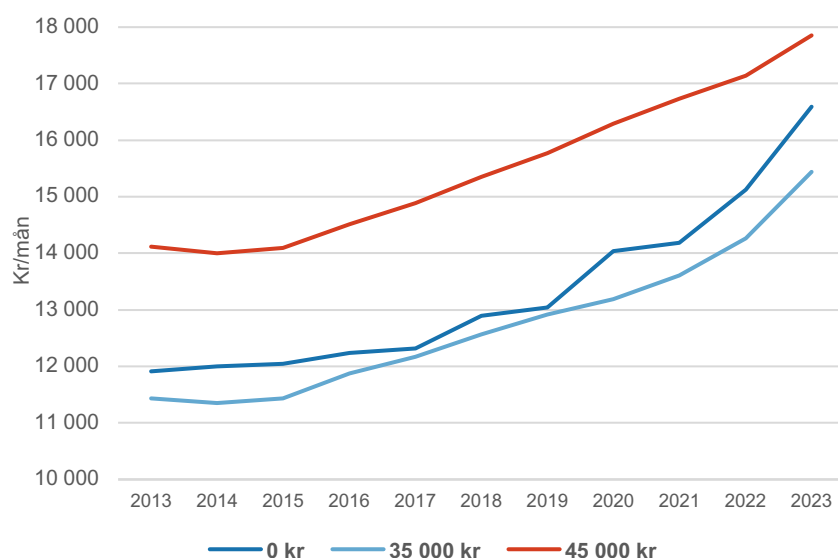

Diagram 7.

Utveckling pensioner efter skatt, för tre räkneexempel födda 1945, löpande priser 2013–2023

Källa: Typfallsmodellen 2023, egna beräkningar

15 Sedan år 2009 har också skattelättnader för pensionärer genomförts. Inicialt inriktades dessa något mer på de med lägre pension medan från 2013 har något mer fokus legat på de med medel och hög pension.

16 År 2019 låg skillnaden mellan garantipensionären och den med slutlön 35 000 kronor respektive den med slutlön 45 000 kronor på -100 kronor respektive 2 700 kronor.

4. Alternativ för att förstärka den inkomstrelaterade pensionen

Det finns inom ramen för nuvarande system några möjliga vägar att gå för att arbete ska premiera sig i pensionen: ett längre arbetsliv, högre avsättning till allmän pension eller tjänstepension, utdelning av överskott eller privat pensionssparande.¹⁷ Att sänka grundskyddsförmånerna för att på det viset skapa ett respektavstånd är däremot inte ett alternativ.

För det första behöver vi etablera en målnivå när det gäller respektavståndet. Som vi såg i avsnitt 2 anser ett flertal att det är eftersträvsvärt med en inkomstrelaterad pension efter skatt som är minst omkring 20 procent högre än pensionen för den som arbetat lite eller inte alls. Vi utgår från en genomsnittlig löntagare, här exemplifierad med räkneexemplet som har 35 000 kronor i slutlön, ett 40-årigt arbetsliv och född år 1955.¹⁸ Detta räkneexempel har i utgångsläget cirka 20 150 kronor i total pension före skatt och

16 150 kronor efter skatt. För att nå målnivån om en pension som är 20 procent högre än fullt grundskydd krävs en pension efter skatt på cirka 20 000 kronor (omkring 25 000 kronor före skatt). Vi nöjer oss här med en målnivå på uppemot 20 procent högre, vilket då innebär en pension efter skatt som är 3 000–3 500 kronor högre än i dagsläget, dvs en pension på cirka 19 500 kronor efter skatt per månad.

Längre arbetsliv

Årskull 1955 har haft en pensionsålder på 65 år och samma ålder har gällt inom trygghetssystemen på arbetsmarknaden. Behov att förlänga arbetslivet har dock nått en klart högre ålder än så sedan länge, som nämndes i avsnitt 3. Men olika pensionsrelaterade åldrar i pensionssystemet och på arbetsmarknaden höjdes först år 2023 till 66 år och berör födda 1958 och senare.¹⁹

17 Att däremot använda skattesystemet för att komma till rätta med brister som grundar sig i pensionssystemet och dess konstruktion är olämpligt, precis som olika former av tillägg är. Skattelättnader kan fungera för att på kort sikt förbättra den disponibla inkomsten för seniorer.

18 Årskull 1945 är egentligen mer representativ för hela gruppen seniorer än en årskull nyblivna pensionärer som årskull 1955. Däremot är det mer relevant att bedöma vad ett längre arbetsliv skulle innebära idag för yngre pensionärer, för jämförbarhetens skull används därför årskull 1955 genomgående i detta avsnitt.

19 År 2026 införs en riktålder på 67 år som ska styra olika pensionsrelaterade åldrar. Den berör födda 1960 och senare men väntas höjas successivt därefter, exempelvis till 68 år omkring år 2035 och så vidare.

För räkneexemplet född 1955 i diagram 8, med en pensionsålder på 65 år, räcker det inte att arbeta något längre för att höja sin pension så att ett rimligt respektavstånd uppnås. Istället handlar det om ett arbetsliv ända till 68 års ålder för att nå en pension efter skatt på omkring 19 500 kronor (cirka 24 500 kronor före skatt). Om räkneexemplet skulle uppbära bostadstillägg blir pensionen efter skatt i stort sett densamma oavsett när pensionering sker i åldern 65–68 år, det är först vid arbete till minst 69 år som ett längre arbetsliv då ger en högre pension. Om ett räkneexempel, född 1955, med lägre slutlön skulle användas behöver denne för att uppnå ett respektavstånd jobba till minst 69 år. Det omvända gäller för ett räkneexempel med högre slutlön, då räcker arbete till 67 år.

Inom en snar framtid kommer motsvarande ålder att bli än högre. Genomsnittliga löntagare födda på 60- respektive 70-talet får räkna med ett arbetsliv till 69 respektive 70 år för att nå en pensionsnivå där det lönar sig att ha arbetat för pensionen. Med andra ord, till en ålder som ligger två år högre än den riktålder de kommer att omfattas av, vilken också styr regler och trygghetssystem på arbetsmarknaden. Det betyder att riktåldern och till denna kopplade pensionsrelaterade åldrar inom till exempel trygghetssystemen är för låg för att motsvara den ålder som

krävs för att nå en pensionsnivå som premierar arbete.

På kort sikt är det dock osannolikt att merparten löntagare kommer att mäka med att förlänga arbetslivet särskilt mycket, och än mer osannolikt till två år efter sin riktålder. I sammanhanget bör kommas ihåg dels att 20–25 procent av 50-talisterna går i pension efter 65 år och merparten av dessa går mellan 66 och 67 år, dels att olika undersökningar visar att en minoritet av svenskarna ser framför sig ett längre arbetsliv.²⁰ Dessutom, i en EU-jämförelse har svenskarna redan det längsta arbetslivet i unionen och ett lägre antal år som pensionärer än genomsnittet, med andra ord en mycket god balans mellan arbetsåren och pensionersåren.

Omfattande arbetsmiljöinsatser och andra åtgärder för ett längre arbetsliv, tillsammans med fungerande trygghetssystem och tjänstepensionsbetalningar till högre åldrar, kan förstås förändra detta på längre sikt. Frågan är dock i vilken utsträckning ett arbetsliv till en riktålder som skulle behöva sättas två år högre än nuvarande prognoser är realistisk för löntagarna, arbetsmarknadens parter och staten. Snarare får förhoppningarna avseende ett längre arbetsliv inriktas på nuvarande riktåldersprognoser, vilket inte kommer att räcka för att uppnå ett respektavstånd.

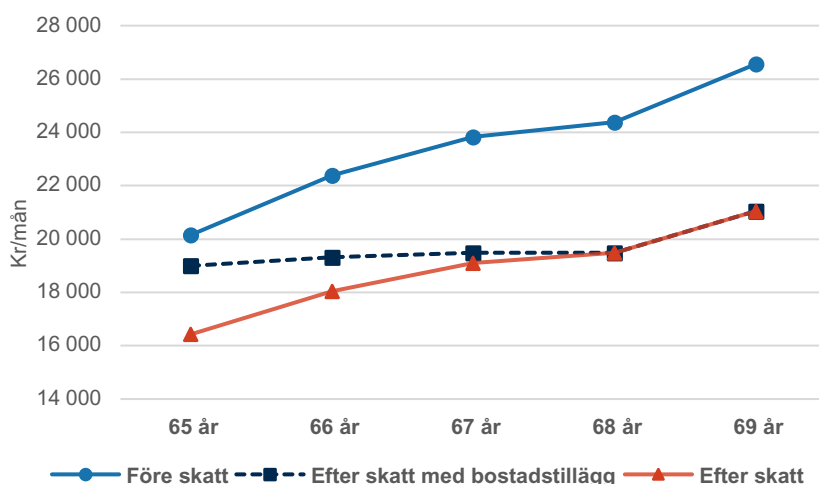

Diagram 8.

Effekter av förlängt arbetsliv för räkneexempel född 1955, slutlön 35 000 kronor

Källa: Typfallsmodellen 2023, egna beräkningar

20 Exempelvis visar en undersökning från SPP att tre av tio planerar att gå i pension före 65 års ålder, två av tio vid 65 och bara en av tio vid 67 års ålder. En minoritet kan således förväntas arbeta till riktåldern

Högre avsättningar till allmän pension eller tjänstepension

Avsättningen till allmän pension kan höjas, och fördelas till både dagens och framtidens pensionärer.²¹ I debatten har förekommit förslag på att höja avgiften från befintliga 17,21 till de 18,5 procent av bruttolönen, som var tanken initialt. Frågan är om det skulle räcka för att nå den här tillämplade målnivån så att en genomsnittlig löntagare skulle uppleva att det lönar sig att arbeta för sin pension?

I diagram 9 framgår hur pensionen efter skatt skulle bli för räkneexemplet med en högre avsättning till allmän pension (som startar med en avgiftshöjning från 17,21 till 18,5 procent och därefter följer successiva höjningar på 0,5 procentenheter).²² En höjning från 17,21 till 18,5 procent skulle ge räkneexemplet en total pension efter skatt som blir omkring 800 kronor, eller cirka 4 procent, högre. Medan ett respektavstånd på 10 procent kan nås vid avgiftsnivån

20 procent. För att uppnå en nettopension som är cirka 3 000 kronor högre än befintlig pensionsnivå, bortåt målnivån, behövs en avsättning på 22 procent. Med denna avgiftsnivå skulle pensionen mot nuläget öka med mellan 15 och 20 procent.

En ökad tjänstepension är förstås också en möjlighet till en högre total pension – för framtidens pensionärer. En höjning av tjänstepensionsavsättningen från 4,5 till 6 procent²³ skulle, förenklat, medföra en ökning av respektavståndet till cirka 4 procent. Om vi leker med tanken att avsättningen till allmän pension höjs till 18,5 procent och för tjänstepensionen till 6 procent skulle det medföra att respektavståndet ökar till omkring 8 procent. En bra bit ifrån målnivån på uppemot 20 procent.

Till detta kommer också den långa tidsperioden – för full effekt behöver en högre tjänstepensionsavgift finnas under ett helt arbetsliv. Om man ser resultaten först efter ett helt arbetsliv och de då visar sig vara otillräckliga, vad gör man då? Dessutom skulle

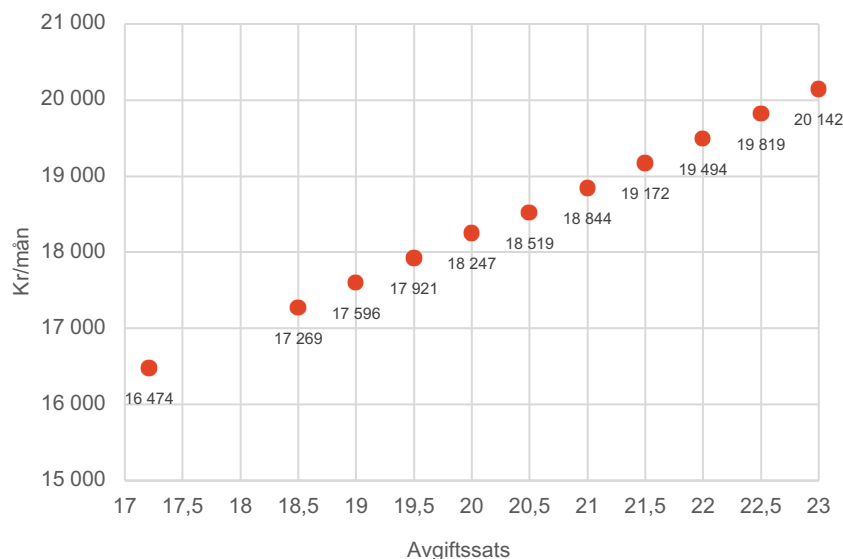

Diagram 9.

Total pension efter skatt med olika avgiftssatser 2023, för född 1955 med slutlön 35 000 kr

Källa: Typfallsmodellen 2023, egna beräkningar

21 Se exempelvis Pensionsmyndigheten "Effekter av höjda avgifter till det allmänna pensionssystemet", SPF Seniorernas "Tryggt Pension", Forenas "Pensionsreform 2024 - Del 1: Det allmänna pensionssystemet".

22 För att förenkla har här utgått från en sammanslagning av inkomstpension och premiepension, till vilken avgiftshöjningar har påförts. För dessa kontrafaktiska beräkningar har antagits att räkneexemplet, idag vid 68 års ålder, haft de olika fiktiva högre avgiftssatserna under hela arbetslivet. Tjänstepensionen förändras inte. Vidare har garantipensionen och inkomstpensionstillägg hållits intakta, i verkligheten skulle dessa till en början delvis motverka en högre pensionsnivå när avgiftsnivån börjar höjas. Skattetabell 32 för år 2023 har använts.

23 Det finns idag flera exempel på tjänstepensionsavtal där avsättningen har höjts från 4,5 till 6 procent.

fördelningen inom total pension förändras, bort ifrån tanken att allmän pension ska vara den stora grundplåten och tjänstepensionen ett komplement till den förra.

Utdelning av överskott och eget sparande till pensionen

Sedan en tid tillbaka har frågan om ett överskott i pensionssystemets AP-fonder diskuterats, eller mer precist vad överskottet skulle kunna användas till (med utgångspunkt i att om balanstalet överstiger 1,10 skulle den överskjutande delen kunna utgöra ett överskott). Enligt Pensionsmyndigheten skulle en utdelning av överskott i form av högre pensioner, med start från år 2023, kunna leda till att inkomstpensionen ökar med 6 procent – men först runt år 2030. För ett räkneexempel med 35 000 kr slutlön skulle det innebära en höjning av total pension med cirka 1 000 kronor före skatt, med andra ord inte tillräckligt för att uppnå ett respektavstånd.

Ett alternativ för den enskilde som önskar uppnå ett respektavstånd är förstås att på egen hand spara ihop till sin pension. Det krävs en lång spartid för ett kapital som skulle motsvara ungefär 3 000 kronor efter skatt i privat pension varje månad som pensionär. Exempelvis att spara 1 000 kronor per månad från 25 års ålder eller 1 500 kronor från 35 års ålder (med en årlig avkastning på 3 procent). Likt en högre tjänstepensionsavsättning betyder detta att det tar lång tid innan eventuella effekter uppnås. Dessutom kan man fråga sig om individerna på egen hand ska ta allt ansvar, när man per obligatorium redan avstår lön till pension? Här har rimligen politiken ett ansvar för att den allmänna pensionen blir god nog och att arbetsmarknad och trygghetssystem svarar mot behoven av ett verkligt längre arbetsliv för löntagarna.

En kombination av åtgärder?

Naturligtvis skulle några av ovan metoder kunna kombineras för att uppnå ett respektavstånd. För dagens seniorer finns möjligheten att kombinera högre avsättning till allmän pension med en (skyndsam) överskottsutdelning.

Det ska i sammanhanget förstås kommas ihåg att dagens pensionärer inte haft möjligheten att försörja sig till högre ålder än 65 år, förutom de som haft möjlighet att arbeta (och känt till att de borde). Statens försummande av arbetsmiljö och trygghetssystem samt långsamheten med höjda pensionsrelaterade åldersgränser har betalats av dagens pensionärer, som i god tro gått i pension vid 65 år vilket visat sig vara alldeles för tidigt. Att arbeta längre har beskrivits som en bonus när det i själva verket varit en nödvändighet. Signalerna från staten har varit att 65 år är en rimlig pensionsålder, trots att detta inte har stämt sedan början på 2000-talet. Dessutom har regeringar av olika färger stramat åt sjukförsäkringen och drivit ut människor i tidig pension före 65 år (när man borde gjort precis det motsatta) med en än lägre pension som resultat.

Rimligen bör nuvarande riktålder vara tillräcklig när det gäller ett längre arbetsliv i framtiden. Individerna kan heller inte göra allt på egen hand, det krävs att politiken också ställer upp och skjuter till resurser för högre pensioner om människor å sin sida ska arbeta längre. Dessutom behövs kraftfulla åtgärder för ett verkligt längre arbetsliv. Samt att innebörden av ett livsinkomstbaserat system blir uppenbar – att allt från cirka 20 års ålder till ett par år efter nuvarande riktålder påverkar individens pension. Och att det då måste finnas fungerande trygghetssystem som vid behov fångar upp människor under hela nämnda åldersperiod. En möjlig kombination för framtidens pensionärer är därmed högre avsättningar, en överskottsutdelning och ett längre arbetsliv.

Som synes finns det inga direkt enkla lösningar. Såväl dessa olika åtgärder var för sig eller i kombination som olika vägar för olika generationer gör det hela komplicerat och är inte optimalt. Effekterna kan dröja, ge oväntade resultat, leda till oönskade följder i andra delar av pensionssystemet eller bli mer kostsamma än väntat. Sådana avgränsade åtgärder skulle även medföra fortsatt avsaknad av en sammanhållen syn på pensionssystemet. Dessutom skulle också grundskyddet i någon form behöva förändras om det ska vara just ett grundskydd, snarare än som idag ett statligt inkomstkomplement för ungefär varannan pensionär.

Högre avsättningar och insatser för ett längre arbetsliv är nödvändiga oavsett, men en avgörande åtgärd är att också pensionsystemet i sin helhet genomgår en samlad och ordentlig översyn. Samt att systemet sätts under en löpande bevakning så att nya perioder av åsidosättande av viktiga åtgärder undviks.

5. Summering och slutsatser

Ett brett stöd finns i befolkningen för att ett långt arbetsliv ska innebära en bättre pension än vad enbart grundskyddet ger. Det är också syftet med det nya systemet och vad som förespeglas väljarna. Löntagarna, igår och idag, avstår lön för sin framtida pension med en förväntan att detta förfarande ska ge en högre pension än vad som annars vore fallet.

Rapporten visar att det krävs ett långt arbetsliv och en slutlön på omkring 45 000 kronor eller högre för att arbete ska premieras i pensionshänseende. För de med lägre lönenivåer lönar det sig knappt att ha arbetat för pensionen. Sammantaget innebär detta att enbart en av fyra svenskar kan räkna med att arbetsinsatserna påverkar deras pensionsnivå, resterande tre av fyra kan inte räkna med det. Om bostadstillägg skulle utgå höjs visserligen pensionen efter skatt, men bostadstillägget utjämnar också arbetsinsatsernas påverkan för alla räkneexempel. Det är också uppenbart att tjänstepensionen måste finnas med i bilden, allmän pension mår inte på egen hand med att skapa ett respektavstånd. Syftet med pensionsreformen, att pensionen i högre grad ska bygga på utfört förvärvsarbete samt uppmuntra till arbete, levs inte upp till.

Visserligen har respektavståndet mellan grundskyddet och en genomsnittlig pensionär länge varit ganska litet. Men politiska beslut som förstärkt grundskyddet (och införandet av inkomstpensionstillägg) har medfört att respektavståndet minskat ytterligare de senaste åren. Under lång tid har nämligen politiska beslut för att förstärka den inkomstrelaterade allmänna pensionen lyst med sin frånvaro.

När medellivslängden ökar spelar också försummande av nödvändiga åtgärder för ett verkligt längre arbetsliv – arbetsmiljöinsatser, fungerande trygghetssystem, högre

pensionsrelaterade åldrar mm – en allt större roll för pensionsnivåerna. Den behövliga pensionsåldern fortsätter att öka för varje år, utan att förutsättningarna på arbetsmarknaden eller i regelsystemen finns där eller följer med. Medelpensionsåldern ligger också kvar på strax under 65 år. Resultatet har blivit allt svagare pensioner och att arbete då premieras i allt lägre utsträckning i pensionen.

För att uppnå ett respektavstånd, på närmare 20 procent högre pension för en genomsnittlig pensionär, behöver den inkomstrelaterade pensionens nivå förstärkas.

På kort sikt är inte ett längre arbetsliv en realistisk väg. Det är osannolikt att stora skaror löntagare inom kort kan arbeta ens till riktåldern (som i realiteten är för lågt satt). På längre sikt skulle ett längre arbetsliv till nuvarande riktåldersprognoser kunna bli verklighet för fler. Men det räcker inte för att skapa ett respektavstånd och all risk kan inte ligga på individen utan andra åtgärder måste också till.

Högre avsättningar till inkomstrelaterad pension är förstas en möjlig väg för att åstadkomma ett respektavstånd. Men en höjning av avgiften till allmän pension från 17,21 till 18,5 procent skulle enbart ge en marginell påverkan. Det krävs en avsättning på 22 procent för att uppnå ett respektavstånd på närmare 20 procent.

En höjning av tjänstepensionsavsättningen från 4,5 till 6 procent skulle inte heller ge en särskilt stor effekt, resultaten skulle oavsett dröja omkring 40 år.

Andra alternativ är överskottsutdelning eller privat pensionssparande. För en vanlig pensionär skulle en överskottsutdelning på egen hand inte kunna skapa ett tillräckligt respektavstånd. Det kan däremot ett disciplinerat privat sparande under många år göra, men rimligen ska privat pension inte vara en nödvändighet.

En kombination av några av nämnda åtgärder är givetvis en möjlighet för att det ska löna sig att ha arbetat ihop sin pension. För nuvarande pensionärer är högre avsättning till allmän pension och eventuellt en överskottsutdelning en passande lösning. För framtidens pensionärer likaså tillsammans med ett längre arbetsliv men för det senare krävs kraftfulla insatser inom flera områden. Men olika kombinationer är inte lika med enkla eller optimala lösningar och de skulle kunna leda till oönskade effekter samtidigt som en övergripande syn på systemet fortsatt skulle saknas. Högre avsättningar och åtgärder för ett längre arbetsliv behövs, och det gör även en översyn av hela pensionssystemet.

* * *

Tanken med det nya pensionssystemet, att arbete skulle löna sig bättre än i det tidigare, uppfylls således inte för stora delar av dagens yrkesaktiva och inte heller för de tidigare yrkesaktiva – pensionärerna.

För många, omkring tre av fyra svenskar, kommer det att upplevas som olönsamt att ha arbetat för sin pension. Vi är på god väg mot ett folkpensionssystem där den allmänna pensionen blir likvärdig oavsett vad man sysslat med under de yrkesaktiva åren. Dessutom när löntagarna, både igår och idag, gör allt rätt samt balansen mellan arbetslivsåren och pensionersåren är uppenbart god.

Om kopplingen mellan ens arbetsinsatser och pensionsnivån saknas börjar människor misstro systemet samt ifrågasätta nyttan med att både arbeta för pensionen och att arbeta längre upp i åren. Att vi hamnat i denna situation beror till stor del på att politiken länge försummat åtgärder för ett verkligt längre arbetsliv och inte heller har förstärkt den inkomstrelaterade pensionen – trots stora behov av båda delarna.

Det går förstås att ha ett sorts folkpensionssystem där all påverkan från lönearbete sen kommer från tjänstepensionen. Men då behöver politiken presentera för väljarna varför man inte vill lägga resurser på att åstadkomma en verkligt inkomstbaserad allmän pension, samt att detta och dess konsekvenser sedan debatteras och i så fall beslutas om.

Allmän pension ska vara så pass god att tjänstepension faktiskt utgör ett komplement. I ett inkomstbaserat system ska ett långt arbetsliv inte behöva fyllas ut med grundskydd, det senare ska finnas främst för de som arbetat i liten utsträckning. Bara när ett långt arbetsliv ger en rimlig, rättvis och högre pension kan systemets legitimitet öka.

För att detta ska kunna förverkligas kommer höjda avsättningar för både dagens och framtidens seniorer att krävas. Liksom kraftfulla insatser för ett verkligt längre arbetsliv. Men i hög grad även en översyn och ett mer sammanhållet perspektiv på hela systemet och dess olika delar samt löpande bevakning av systemet för att vid behov kunna agera i tid.

Källor

Rapporter, utredningar mm

Forena (2022), Stora pensionsrapporten

Forena (2019), Pensionsreform 2024 - Del 1: Det allmänna pensionssystemet

Pensionsmyndigheten (2023), Pensionsåldrar och arbetslivets längd - svar på regleringsbrevsuppdrag 2023

Pensionsmyndigheten (2023), Pensionsutvecklingen för de fyra typfallen - svar på regleringsbrevsuppdrag 2023

Pensionsmyndigheten (2021), Högre startpension eller högre årliga pensionsomräkningar

Pensionsmyndigheten (2021), Effekter av höjda avgifter till det allmänna pensionssystemet

Pensionsmyndigheten (2020), Blev det som du tänkt dig. En studie bland 70–75-åringar

Pensionsmyndigheten (2020), Årliga omräkningar av inkomstpensionen, 2002-2020

Socialdepartementet, Prop. 1997/98:151 Inkomstgrundad ålderspension, m.m.

SPF Seniorerna Skrift nr 3 2022 "Vad räcker en vanlig pension till?" (Författare: Anna Eriksson)

SPF Seniorerna, Skrift nr 1 2023: Åldersgapet i pensionen – och behovet att studera pensioner och utgifter i alla åldrar (Författare: Anna Eriksson)

SPF Seniorerna (2021) Trygg pension (Författare: Anna Eriksson)

The 2021 Pension Adequacy Report: current and future income adequacy in old age in the EU (Volume I). Joint Report prepared by the Social Protection Committee (SPC) and the European Commission (DG EMPL)

Statistikkällor mm

Pensionsmyndighetens statistikdatabas: Allmän pension och tjänstepension; Allmän pension utbetalningar månadsvis

Pensionsmyndigheten, Typfallsmodellen (version 2022 och 2023)

Statistiska Centralbyråns (SCB) Lönesök

Statistiska Centralbyråns (SCB) statistikdatabas: Återstående medellivslängd vid 0, 30 respektive 65 års ålder

Webbsidor mm

9 av 10 anser att arbete ska löna sig för att få en högre pension. Pressmeddelande Svensk Försäkring, 2023-05-29

Det lönar sig allt sämre att ha jobbat hela livet. Tco.se, 2023-01-22

Lönespridning efter sektor och kön 2022. Scb.se, 2023-06-20

Ny SPP-undersökning: bara en av tio vill gå i pension vid 67. Pressmeddelande SPP, 2023-02-27

Skillnaden i pension krymper – lönar sig inte att jobba. Ap7.se, 2023-04-03

Så blir pensionen 2020. Pressmeddelande Pensionsmyndigheten, 2019-12-19

Tre av fyra pensionärer tar emot bidrag. Folksam.se, 2022-10-05

www.spfseniorerna.se

Box 225 74, 104 22 Stockholm

Tel 08-692 32 50

info@spfseniorerna.se

SPF
SENIORERNA